

**DİVAN EDEBİYATINDAKİ GÜZELLİK ANLAYIŞI İLE LİSE ÖĞRENCİLERİNİN
GÜZELLİK ANLAYIŞLARININ KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ*****A Comparative Examination of the Approach of Beauty in Divan Literature and the Approach of Beauty of High School Students**Hülya AĞIN HAYKIR¹, Aliye USLU ÜSTTEN²**ÖZET**

Divan edebiyatında güzellik, birçok yönden idealize edilmiş ve kavramsallaştırılmıştır. Bu ideal güzele/güzelliğe ulaşmak amacıyla şairler mazmunlar kurgulamışlar ve söz konusu güzellik somutlaştırmak için maharet göstermişlerdir. Sevgili; güzellikte eşi benzeri olmayan, ulaşılmaz ve acımasızdır. Şair sevgiliyi tarif ederken onun saçını, kaşını, gözünü vb. soyut olmaktan çıkarıp çeşitli söz sanatlarıyla ona özgün bir varlık özelliği yüklemiştir. Bu çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin güzellik anlayışları ile divan edebiyatındaki güzellik anlayışı karşılaştırılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Çalışma grubunu Ankara ilinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bir lisede 9, 10 ve 11. Sınıflarda öğrenim gören 88 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, öğrencilerin güzellik kavramına yönelik düşüncelerini yazmalarının istendiği iki sorudan oluşan bir formla elde edilmiştir. Verilerin analizinde içerik çözümlemesi kullanılmıştır. Öğrencilerin cevapları her sınıf düzeyinde ayrı değerlendirilerek gruplandırılmıştır. Bu tasnife göre başlıklara ayrılan cevaplar, sınıf seviyelerine göre tablolar hâlinde sunulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre lise öğrencilerinin güzellik anlayışı ile Divan edebiyatındaki güzellik anlayışı arasında somut/fiziksel güzellik açısından benzerlik vardır. İki gruba göre güzellik, estetik ve görünüş açısından mükemmelliktir. Araştırma, divan edebiyatında ele alınan sevgili ve âşık cephesinden işlenen sembolik ve idealize edilmiş güzellik anlayışının, öğrencilerin gerçek yaşamdaki güzellik anlayışını yansıtması bakımından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Divan edebiyatı, güzellik, edebiyat eğitimi.

ABSTRACT

The concept of Beauty in Divan literature has been idealized and conceptualized in many ways. In order to achieve this ideal beauty, poets have constructed metaphors and have shown dexterity to embody the beauty around the lover and beloved. This concept is unequaled in beauty, inaccessible and ruthless. The poet describes this lover's hair, eyebrows, eyes, etc. He removed it from being abstract and gave it a unique existence feature with various rhetoric. In this study, high school students' understanding of beauty is being compared with the understanding of beauty in divan literature. Phenomenology design, one of the qualitative research methods, was used in the research. The study group consisted of 88 students studying at 9th, 10th and 11th grades in a high school affiliated to the Ministry of National Education in Ankara. The data of the research were obtained with a form consisting of two questions in which students were asked to write their thoughts on the concept of beauty. Content analysis was used in the analysis of the data. The answers of the students were evaluated separately at each grade level and grouped. According to this classification, the answers divided into headings are presented in tables according to grade levels. The results of the research showed that according to the students, the concept of beauty conforms to the aesthetic perfection and perfection in divan literature, but is rather related to abstract values. The beautiful person also carries the positive characteristics, not the negative character traits attributed to the beautiful person in divan literature. The research is important in terms of reflecting the students' understanding of beauty in real life, the symbolic and idealized understanding of beauty, which is handled from the side of the beloved and the lover, which is discussed in divan literature.

Keywords: Divan literature, beauty, literature education.

1. ORCID: 0000-0003-3666-3677

2. ORCID: 0000-0002-2937-6154

1. Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, hagin85@gmail.com

2. Prof. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, aliyeuslu@yahoo.com

*AĞIN HAYKIR, H. ve USLU ÜSTTEN, A. (2023). "Divan Edebiyatındaki Güzellik Anlayışı ile Lise Öğrencilerinin Güzellik Anlayışlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi". *Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.10, s.29, s.133-144.

Makale Geliş Tarihi: 30 Aralık 2022 Kabul Tarihi: 27 Mart 2023

EXTENDED ABSTRACT

“Classical Turkish literature”, also called Divan literature; it takes its aesthetic value from the Islamic civilization, which includes the common elements of Arab, Persian and Turkish culture. In general, the creative, human and universe view of the religion of Islam and mysticism has determined the point of view of the artists who belong to divan literature. In order to understand the understanding of beauty of this literary tradition, it is necessary to know the mentality and source on which it is based. The concept of beauty in Divan literature has been idealized and conceptualized in many ways. In order to reach this ideal beauty, poets have constructed metaphors and tried to embody beauty around the lover and the beloved. Beloved in Divan literature; It is unmatched in beauty, inaccessible and ruthless. The poet describes this lover's hair, eyebrows, eyes, etc. He removed it from being abstract and gave it a unique existence feature with various rhetoric. Although the understanding of beauty in Divan literature is tried to be described with the symbols of the concrete world, it is not in a reality that can be fully embodied. The concept of beauty, which is abstract in this literature, has been embodied by different poets in different periods around similar references and acceptances. This literary understanding, which has an original aesthetic interpretation and found its place in Turkish literature for many centuries, is offered to students starting from high school education within the formal education system. Classical Turkish literature/Divan literature is included in the skills that are planned to be acquired by the students in the Turkish Language and Literature course. Text examples given in different types of divan poetry in the 9th grade of high school education are included in the educational tours writing lessons in the 10th grade. The types of divan literature are not included in the 11th and 12th grades. It is possible that high school students' understanding of beauty has reflections on the types of divan literature they are exposed to during their learning process. In this study, the understanding of beauty of high school students was compared with the understanding of beauty in the tradition of divan literature, and the similarities and differences between them were discussed. Phenomenology design was used in the research. The data of the research were collected with a form prepared according to the fill-in-the-blank method consisting of two questions. Ask students “What is beauty?” and “What are the characteristics of a beautiful person?” They were asked to identify a concept or explanation that would help them express the answer to their questions. As a result of the research, the valid ones among the metaphors determined by the students were determined and classified in terms of analogy. Common themes were taken into account in the classification of metaphors and the data obtained were converted into tables with frequency values by using the SPSS 22 (Statistical Package for Social Sciences) program. Descriptive analysis technique was used in the analysis of the data. According to the findings, more than half of high school students used concrete reality when describing beauty. The expressions “Everything that looks beautiful to the eye” and “perfection in appearance” in the findings point to the physical aspect of beauty. While the expression “heart cleansing” emphasizes the abstract aspect of beauty, the expression “loving oneself” emphasizes both tangible and abstract beauty. Findings show that students benefit from abstract features while describing the characteristics of beautiful people. The fact that there are students who find helpful, cheerful, tolerant and polite people beautiful rather than those who find people who are physically attractive and comfortable in their own bodies beautiful show that abstract qualities are more appreciated in the characteristics of beautiful people. The high number of answers highlighting spiritual characteristics shows that students attribute different meanings to "beautiful thing" and "beautiful person". When all the answers of the students are evaluated together, it is seen that the psychological characteristics are more than the physical characteristics. According to the results of the research, there is a similarity between the high school students' understanding of beauty and the understanding of beauty in divan literature in terms of tangible/physical beauty. According to both groups, beauty is perfection in terms of aesthetics and appearance. In Divan literature, beauty is a personified idealized entity, but for high school students, beautiful is anything that looks good to the eye. According to the results of the study, high school students think that beautiful people have positive qualities. According to Divan literature, beautiful people have negative qualities. It was suggested to the researchers that they could work with students by diversifying and deepening their questions.

GİRİŞ

Klasik Türk edebiyatı; estetik değerini Arap, Fars ve Türk kültürünün ortak unsurlarını barındıran İslam medeniyetine -özellikle de- onun felsefi yorumu olan İslam tasavvufuna borçludur. Bu edebî geleneğin güzellik telakkisini anlamak, dayandığı zihniyeti ve kaynağı iyi bilmeyi gerektirir. Genel olarak İslam dininin ve tasavvufunun yaratıcı, insan ve kâinata bakışı yanında astrolojiden sosyal hayata; İran ve Arap mitolojisinden Peygamber kıssalarına, simya, klasik mantık, hendese, geleneksel tıp ve bunun gibi birçok kaynağa dayanan bu edebiyat, kendisine mensup sanatçının bakış açısını belirlemiş; şiir de bu açıdan şekillenmiştir. Söz konusu bakışın kaynağındaki semboller, klasik şiiri/şairi anlama ve anlamlandırmada mühimdir (Şentürk, 2006: 349).

Divan şiiri, âşık tipi anlatıcının/söyleyicinin dilinden idealleştirilen bir aşkın yansımasıdır. Bu aşk; âşık-maşuk ve rakip üçgeninde geçiyormuş gibi görünse de yalnızca iki cins (kadın-erkek) arasındaki ilişkiye dayalı olmayıp felsefi bir boyuta ve kaynağa sahiptir. Bu boyut ve kaynak, aşkı remizlere dayalı mecazlı bir dil ile anlatmayı gerekli kılmıştır. Bahsedilen anlayışa göre, aşkın en önemli ayağını sevgili oluşturur. Divan edebiyatında, bilinen/zahirî anlamda somut ve tensel bir sevgili yoktur. Ancak mesneviler ve tezkirelerde karşımıza çıkan sevgili tipleri bu tanımın dışında kalır. Hüsrev ü Şirin mesnevisindeki sevgili tipleri gerek Hüsrev gerekse Şirin tamamen somut ve tenseldir. Öyle ki Nizami'nin yapıtlarından oluşur bilinen en erken tarihli resimli mesnevi nüshalan 14. yüzyıl sonlarından itibaren hazırlanmaya başlamıştır. Şirin'n Hüsrev'in suretine âşık olduğu an, Nizami'nin Hüsrev ve Şirin mesnevisinin bilinen en erken resimli nüshalarından itibaren sevilerek betimlenmiş sahnelerdendir. 15 ve 16. yüzyıllarda Nizami yanında diğer ünlü şairlerin şiirlerinin bazı temaları "okuyucu-dinleyicilerin görsel hafızasında yer etmeye" ve "görsel geleenklere" dönüşmeye başlar (Bağcı, 2011: 273).

Ancak zihniyet dünyasındaki dönüşüm ile 18. yüzyıldan itibaren Türk edebiyatında ayakları yere basan, somut, yeri yurdu/adı sanı bilinen sevgilinin izlerini görürüz (Kaplan, 2019: 83-94). Bazen anlatılan çizgi dışı güzeller olsa da gelenek, tüm güzellik unsurlarını ayrıntılı bir şekilde belirlediği sevgili anlayışını bozmamıştır. Bu yüzyıla kadar her şairin anlattığı sevgili âdeti tektir, biriciktir. Aslında bütün şairler aynı sevgiliyi anlatmaktadır. Sevgili idealleştirilmiş, uzviyetten soyutlanmış ve tabiri caizse "en"lerle ifade bulmuştur. Aslında âşık da biraz böyledir. Güzelin ideal bir kimliğe büründürülmesi, onu soyut ve cinsiyetsiz kılmıştır. Sevgilinin bu kimliği hem insani hem tanrısal vasıflarla donatılmıştır (Şentürk, 2006: 349-390).

Sevgilinin tasvirinde hep bir sultan imajı vardır. Sevgilinin bu anlatımı saray istiaresine dayanır. Sevgili savaşçı yahut her an savaşa hazır bir hükümdar gibidir. Onun gamzesi (yan bakışı), kılıcı yahut hançeridir. Kaşları, keman yani yaydır. Kirpikleri bu yayın fırlattığı oklarıdır. Zülüfleri kement veya zincirdir. Sultan gibi olan sevgilinin binlerce âşığı vardır. Bu âşıklar onun kulu kölesidir ve onun mahallesini, eşliğini mesken edinmişlerdir. Sevgili, çoğunlukla âşıklara eziyet ederek teveccühte, lütufta bulunan bir hükümdardır. Maşukun bu tavrına karşın âşık, sevgilinin eziyetinden yakınmaz; âh u feryat etse de bu eziyetin devamı sevgilinin ona itibar ettiğini gösterdiği için âşık için dilenen/istenen bir durumdur. Sevgilinin savaşçı bir kimlikle okur karşısına çıkarılması yahut onun güzellik unsurlarının âşık üzerinde yaralayıcı ve öldürücü etkisinin olması biraz da kaynağını Abbasi saraylarındaki savaşçı, cesur Türk asker tipine (Türk gulamlarına) borçludur. Sevgilinin âşık üzerindeki bu etkisinden dolayı âşık da göğsü kılıç yaralarıyla yahut pare pare ok yaralarıyla dolu bir şekilde betimlenir. Sevgilinin silahı olan bakışına dayalı bu yaralar, en etkili güzellik unsurunun da gözleri olduğunu gösterir. Sevgilinin çekik gözlü ve baygın bakışlı olması - buna uzun saç ve ay yüzü de eklendiğinde- onun Uygur minyatür ve heykellerinden doğduğunu düşündürür (Akün, 1994: 415-417; Okuyucu, 2015: 204-216).

Divan edebiyatında sevgilinin "en"lerle ifade edilmesi onun güzellik unsurlarının da azami seviyede yani "en"lerle ifade edilmesini sağlamıştır (Uslu Üstten, 2006: 72). En güzel sevgilidir, hatta Yusuf'tan bile güzeldir. O; peri gibi, melek gibi, huri gibi güzeldir. Çok nazlıdır, baştan ayağa nazdır. Ona vasil olmak mümkün değildir. Âşığına sürekli naz eder. En uzun boylu odur. Onun boyu anlatılacaksa benzetme ögesini servi, şimşad, sanavber, arar gibi ağaçlar oluşturur. Bu ağaçlar ince, uzun ve düzdür. Sevgili de en uzundur, en incedir. Servi gibi salınır, yürüyüşü salınmalıdır; cilvelidir, şuhur. Sevgilinin yüzünde toplanan güzellik unsurlarının başında yukarıda ifade edildiği üzere gözleri gelir. Gözler tasvir edildiğinde kaş ve kirpik de hayale dâhil olur. Sevgilinin yüzü başlı başına bir güzellik unsurudur. Yüz genelde parlaklığı ile ay ve güneşle ilişkilendirilir. Bazen onun bir gül bahçesi gibi anlatıldığı görülür. Yüz, gül bahçesi olduğunda yanak gül veya yasemin, saçlar sümbül veya menekşe, dudak gonca, göz nergis olur. Yüz, Kâbe olduğunda kaşlar mihrap olur, âşığın secde yerine dönüşür. Yüzün bir bölümünü oluşturan yanaklar ise parlaklığı, berraklığı ve kırmızılığı ile ön plandadır. Yanak; gül, lâlê, şarap, ateş gibi kırmızı renklidir. Ay ve güneş gibi parlak; ayna ve su gibi berraktır (Akün, 1994: 416).

Sevgilinin alını parlaklığı yönüyle ay, güneş ve sabaha benzetilir. Çene çukuru âşığın düştüğü bir zindan veya kuyudur. Yüze yahut alına düşen saç/zülûf/perçem âşık cephesinden olumsuz bir çizimle karşımıza çıkar. Âşığın gönlü bir kuş olduğunda sevgilinin büklüm büklüm olan zülfü bu gönül kuşu için bir tuzak, kement yahut ip olur. Bazen yüz; bir hazinedir, saç bu hazinenin bekçisidir, yılanıdır. Âşık sevgilinin yüzüne, dudağına ulaşmaya çalışır. Bu durumda saç onun için bir kement yahut ipe dönüşür. Bu ip âşık için darağacıdır. Âşığın divane gönlü için sevgilinin zülfü bir zincirdir. Aslında sevgilinin saçı; rengi, kokusu, uzunluğu ve şekli ile vurgulanır. Sevgilinin saçı uzundur, o kadar uzundur ki topuklarına kadar iner. Siyahtır. Misk gibi kokar. Dağınıktır/perişandır. Her telinde bir âşık asılıdır (Şahin, 2011: 1853).

Sevgilinin diğer bir güzellik unsuru da yanağındaki benidir. Ben küçük, siyah ve nokta gibi olması yönüyle ön plana çıkarılır. Benin şekline ve rengine dayalı olarak şairlerin farklı hayal unsurları geliştirdikleri görülür. Ben, misk ve amber kokuludur. Siyah bir dâneye, Habeşî bir köleye, bazen de karabibere benzetilir. Bir güzellik unsuru olarak dudak lal taşı gibi kırmızı olmasıyla vurgulanır. Gül ve şarap da bu hayale dâhil edilir. Çoğu defa dudak ve ağız birlikte anılır. Sevgili, Hızır gibidir; onun dudağı âşığa âb-ı hayât sunar. Sevgilini dudağı şeker gibi, Kevser suyu gibi lezzetlidir. Sevgili dudağıyla Hz. İsa gibidir, âşığın ölü gönlünü diriltir; onun derdinin dermanıdır, ona şifa ihsan eder, ilaç gibidir. Sevgilinin dudağından çıkan her bir söz de böyledir. Ağzı bir hokka, dişleri bu hokkadaki incilerdir. Bazen bu ağız mercan yahut yakut gibi görülür. Ağzı nokta yahut gonca gibidir, küçüktür, hatta en küçüktür. O kadar küçüktür ki nokta gibi, mim harfi gibidir, kuruntudur, sırdır, varla yok arasındadır. Sevgilinin beli de öyledir; o, ince bellidir. Hatta beli varla yok arasındadır (Karaköse, 2010: 183).

Divan şairlerinin, benzer bir teşbih dünyasında hem güzellik unsurlarını hem de âşığa yönelik davranışlarını tasvir ettikleri sevgilinin şair için çift yönlü (beşerî ve ilahî) unsurlarla bezenmiş olması, şiire derinlik ve zenginlik katmıştır. Anlatılan sevgili, Allah da olsa, insan da olsa aynı şekilde anlatılmıştır. Aslında anlatılmak istenen sevgili değil, sevginin kendisidir (Kurnaz, 2003: 29). Bu edebî zihniyette mecazî aşk, ilahî aşka giden yolda bir basamaktır. Güzellik ise insanı en güzel şekilde yarattığını ifade eden Allah'ın doğadaki ve insandaki yansımasıdır. O, mutlak güzellik sahibi olarak kendi güzelliğini çeşitli şekillerde görünür kılmış; sonra onu âşığın gözünden izlemiştir. Allah güzeldir, güzeli sever. Şair de bu güzeli, insan da olsa birtakım yüce vasıflar içerecek biçimde anlatır ve aynı zamanda sevgilinin sultan makamına oturtulmasını, bir sultan gibi algılanmasını sağlar.

Divan edebiyatındaki güzellik anlayışı, somut dünyanın simgeleriyle betimlenmeye çalışılsa da tümüyle ete kemiğe büründürülebilecek bir gerçeklik içinde değildir. Bu edebiyatta soyut olan güzellik kavramı, farklı şairlerce değişik dönemlerde benzer referanslar ve kabuller etrafında somutlaştırılmıştır.

1. Türk Dili ve Edebiyatı Programında Divan Edebiyatının Yeri

Özgün bir estetik yorumu olan, Türk edebiyatında uzun yüzyıllar boyunca yer bulan bu edebî anlayış, örgün eğitim sistemi içinde ortaöğretimden başlanarak öğrencilere sunulmaktadır. Türk Dili ve Edebiyatı dersinde öğrencilere kazandırılması planlanan becerilerde Klasik Türk edebiyatına/Divan edebiyatına yer verilmektedir.

1992 programında divan edebiyatı metinlerinin anlaşılmasıyla ilgili herhangi bir kaygı görülmezken 2005 ve 2011 programlarında metinlerin anlaşılabilirliği için metinlerin Türkiye Türkçesine çevrilmiş olarak verildiği

görülür. 2015, 2017 ve 2018 programlarında ise metinlerin sonunda bilinmeyen kelimeler için küçük bir sözlük oluşturulmuştur. 1992 programı, Divan edebiyatından alınan metinlerin sayısı bakımından en yoğun programken diğer programlarda metinlerin tür ve sayıları azaltılmış, ayrıca aynı şairden ikinci bir metin seçilmemesi konusu özellikle vurgulanmıştır (Veyis ve Kayar, 2019: 574).

2018 Türk Dili ve Edebiyatı dersi öğretim programında tür merkezli yaklaşım esas alınmıştır. Buna göre “okuma çalışmalarında kullanılacak metinlerin edebiyat geleneği içindeki yerini belirlemek üzere edebiyat tarihinden yararlanılmalıdır. Ancak bu durum edebiyat tarihinde bütün türlerin gelişimini bir arada vermek yerine, her türün içinde edebiyat geleneğinin yansıtılması şeklinde gerçekleştirilmelidir (MEB, 2018: 13).

Divan şiiri 9. sınıftan itibaren metin türlerine bağlı olarak incelenmektedir. Bu metinler aracılığıyla divan şiirinin edebî değeri sezdirilmeye gayret edilmiş; öğrencinin metinleri kendi kendine çözümlemesi, yorumlaması ve tanıması hedeflenmiştir. “Divan, halk ve dünya şiirinden gelen biçim ve türler ile şaire özgü yenilikler, buluşlar ve - varsa

bunların geleneksel biçim ve türlerle ilişkisi ele alınır.” kazanımı Tablo 1’deki metin türleri üzerinden verilmiştir (2018: 19):

Tablo 1. 9. Sınıf 4. Ünite Kazanımları

4. ÜNİTE: MASAL/FABL		
Ünite Süresi: 5 HAFTA		
OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
<ul style="list-style-type: none"> • Türk halk edebiyatından bir masal örneği • Doğu edebiyatından bir masal örneği • Divan edebiyatından fabl özelliği gösteren bir mesnevi örneği • Batı edebiyatından bir fabl örneği • Masal ve fabl türünün genel özellikleri açıklanır. • “Mantıku’t-Tayr”, “Martı”, “Hayvan Çiftliği” ve “Küçük Prens” gibi eserlerin fabl türü ile ilişkisi üzerinde durulur. 	<ul style="list-style-type: none"> • Masal/fabl yazma çalışması yaptırılır. • Seçilen mesnevinin günümüz Türkçesiyle yeniden yazılmasına yönelik çalışmalar da yaptırılabilir. • Masal/fabl yazma çalışmalarının dışında incelenen metinlerden edinilen düşünce ve izlenimleri konu alan farklı türlerde de yazma çalışmaları yaptırılabilir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dinleme türleri ve etkili dinlemenin ilkeleri açıklanır. • Öğrencilerin yazdıkları metinleri sınıfta sunmaları sağlanır. • Öğrencilerin çizgi film hâline getirilmiş bir fabl izlemeleri sağlanır.

9. sınıfın 4. ünitesinde yer alan masal/fabl konusu divan edebiyatından mesnevi ile ilişkilendirilerek verilmiştir. Bununla ilgili olarak seçilen mesnevinin günümüz Türkçesiyle yazılmasına yönelik etkinlik tavsiye edilmiştir.

Tablo 2. 9. Sınıf 7. Ünite Kazanımları

7. ÜNİTE: BİYOGRAFİ/OTOBİYOGRAFİ		
Ünite Süresi: 3 HAFTA		
OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
<ol style="list-style-type: none"> 1. Cumhuriyet Dönemi’nden bir biyografi örneği 2. Cumhuriyet Dönemi’nden bir otopiyografi örneği 3. Divan edebiyatından bir tezkire <ul style="list-style-type: none"> • Otopiyografi konusu işlenirken monografi, öz geçmiş/CV, hâl tercümesi ve portreden kısaca bahsedilir. • Hikâye ve romanda biyografi ve otopiyografiden yararlanıldığı üzerinde durulur. 	<ul style="list-style-type: none"> • Edindikleri bilgilerden hareketle öz geçmiş/CV, portre yazmaları sağlanır (İsteyen öğrencilerin çizgi portre yapabilecekleri belirtilir). 	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerden sınıf ortamında kendilerini ve yakından tanıdıkları birini tanıtmaları istenir. İki anlatım arasındaki farkı değerlendirmeleri sağlanır.

9. sınıfın 7. ünitesi, biyografi/otobiyografi konusuna ayrılmıştır. Burada divan edebiyatından tezkire örneği verilerek öğrencilerin biyografi ile tezkireleri ilişkilendirmeleri amaçlanmıştır.

Tablo 3. 9. Sınıf 8. Ünite Kazanımları

8.ÜNİTE: MEKTUP/E -POSTA		
Ünite Süresi: 3 HAFTA		
OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
<p>1. Cumhuriyet Dönemi'nden bir özel, bir edebî mektup; iki e-posta örneği</p> <p>2. Divan edebiyatından bir mektup örneği</p> <p>3. Tanzimat Dönemi'nden bir mektup örneği</p> <ul style="list-style-type: none"> Mektup türünün özellikleri açıklanır. Hikâye, roman ve şiir gibi türlerde mektubun bir anlatım biçimi / tekniği olarak da kullanıldığı örneklendirilir. Mektup türünün dünya edebiyatından bir örneğine yer verilir ve bunu inceledikleri metinlerle karşılaştırmaları sağlanır. e-posta yazarken kişisel bilgilerin güvenlik altına alınması gerektiği vurgulanır. Özel mektup ile edebî mektup arasındaki benzerlik ve farklılıklar incelenen metinler üzerinden gösterilir. 	<ul style="list-style-type: none"> Öğrencilerin mektup yazma aşamalarına uygun olarak mektup / e-posta yazma çalışması yapmaları sağlanır. Ayrıca öğrencilere mektup yazma geleneği üzerine düşünce ve izlenimlerini anlatan bir yazı yazdırılır. Dilekçe ve tutanak yazmanın kuralları açıklanır, öğrencilerin, örneklerden hareketle bir dilekçe ve tutanak yazmaları sağlanır. 	<ul style="list-style-type: none"> Açık oturumun genel özellikleri hakkında bilgi verilir. Öğrencilerin bir açık oturumu izlemeleri ve değerlendirmeleri sağlanır.

9. sınıfın 8. ünitesinde mektup türü yer almıştır. Cumhuriyet, Divan ve Tanzimat edebiyatından örneklerle mektup türünün özellikleri kavratılmak istenmiştir.

Tablo 4. 10. Sınıf 9. Ünite Kazanımları

9. ÜNİTE: GEZİ YAZISI		
Ünite Süresi: 2 HAFTA		
OKUMA	YAZMA	SÖZLÜ İLETİŞİM
<p>1. Divan edebiyatından bir gezi yazısı örneği</p> <p>2. Cumhuriyet Dönemi'nden iki gezi yazısı örneği</p> <ul style="list-style-type: none"> Divan edebiyatından seçilen gezi yazısı Evliya Çelebi'nin Seyahatnâme'sinden alınır. 	<ul style="list-style-type: none"> Öğrencilerden gezdikleri bir yer hakkında bir gezi yazısı yazmaları istenir. Yazıyı görsel unsurlarla desteklemeleri önerilir. 	<ul style="list-style-type: none"> Öğrencilerden yazdıkları gezi yazılarını sınıfta sunmaları istenir.

10. sınıfın 9. ünitesinde gezi yazısı türü yer almıştır. Divan edebiyatından seçilecek gezi yazısının Evliya Çelebi'nin Seyahatnâmesi'nden alınması istenmiştir. 9. sınıfta divan şiirinden farklı türlerde verilen metin örnekleri, 10. sınıfta gezi yazısı türünden seçilmiştir. 11 ve 12. sınıflarda divan edebiyatı türlerine yer verilmemiştir.

1-4. tablolardan anlaşılacağı üzere, Türk Dili ve Edebiyatı dersi öğretim programında divan edebiyatı ürünleri farklı türlerle öğrencilere sunulmaktadır. Divan edebiyatının temelinde güzellik ve onun etrafında oluşturulan bir aşk vardır. Lise öğrencilerinin güzellik anlayışlarında öğrenim süreçlerinde maruz kaldıkları Divan edebiyatı türlerinin yansımalarının olması muhtemeldir. Bu çalışmada lise öğrencilerinin güzellik anlayışı divan edebiyatı geleneğindeki güzellik anlayışı ile karşılaştırılarak aralarındaki benzerlik ve farklılıklar ele alınmıştır.

2.Yöntem

2.1.Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni, derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Farkında olduğumuz bu olgular olay, kavramlar, durum ve algı gibi çeşitli şekillerde karşımıza çıkabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu araştırmada soyut olan güzelliği anlayışını somut ifadelerle ortaya koymaya yardımcı olabileceği düşünüldüğünden olgubilim deseni tercih edilmiştir.

2.2.Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, 2019-2020 eğitim-öğretim döneminde Ankara ilinde ortaöğretimde öğrenim gören 9, 10 ve 11. sınıflardan 88 öğrenci oluşturmaktadır. 12. sınıf öğrencileri üniversite sınavı nedeniyle araştırma grubuna dâhil edilmemiştir. Katılımcılar, gönüllülük esasına göre seçilmiştir.

2.3.Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri iki sorudan oluşan boşluk doldurma yöntemine göre hazırlanmış bir formla toplanmıştır. Öğrencilerden “Güzellik nedir?” ve “Güzel insanın özellikleri nelerdir?” sorularının cevabını ifade etmelerine yardımcı olabilecek bir kavram veya açıklama belirlemeleri istenmiştir.

2.4.Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda öğrencilerin belirlediği metaforlardan geçerli olanları tespit edilerek benzetme yönlerinden hareketle tasnif edilmiştir. Metaforların sınıflandırılmasında ortak temalar dikkate alınmış ve elde edilen veriler SPSS 22 (Statistical Package for Social Sciences) programından yararlanarak frekans değerleriyle birlikte tablolara dönüştürülmüştür. Verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır.

2.5.Bulgular ve Yorum

Araştırmaya veri toplamak amacıyla oluşturulan formdaki ilk soru olan “Güzellik nedir?” sorusuna öğrencilerin “Bence güzellik ...” ile başlayan ve formdaki ikinci soru olan “Güzel insanın özellikleri nelerdir?” sorusuna “Güzel insanların özellikleri ...” ile başlayan cevaplarından benzer olanları aynı başlık altında sınıflandırılarak frekans değerleriyle birlikte tablolara aktarılmıştır. Cevaplar kendi aralarında tasnif edilerek 6 başlık altında toplanmıştır.

Tablo 5. Öğrencilerin “Güzellik Nedir?” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Güzellik...	f	%
Hoşumuza giden, gözümüze güzel görünen her şey	24	27,2
Kalp temizliği	19	21,5
Görünüşteki mükemmellik, estetik	22	25
Kişinin kendisini sevmesi	6	6,8
İnsanı mutlu eden her şey	14	15,9
İnsanda ilgi uyandıran şeyler	3	3,4
Toplam	88	100

Tablo 5'e göre öğrencilerin “Güzellik nedir?” sorusuna verdikleri cevaplarda güzelliği “hoşumuza giden, gözümüze güzel görünen her şey” olarak ifade edenlerin oranı en fazladır (%27,2). Güzelliği, “görünüşteki mükemmellik, estetik” olarak değerlendiren öğrencilerin oranı %25'tir. Buna karşılık “kalp temizliği” diyen öğrencilerin oranı %21,5'tir. Öğrencilerin %15,9'u güzelliği “insanı mutlu eden her şey”, %6,8'i “kişinin kendini sevmesi”, %3,4'ü de “insanda ilgi uyandıran şeyler” olarak nitelendirmişlerdir.

Güzellik; “hoşumuza giden, gözümüze güzel görünen her şey” anlamına gelen cevapları veren öğrencilerin cümlelerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Bize zevk veren, gördüğümüzde ve duyduğumuzda hoşumuza giden, iyi olan her şeydir.”

“Göze hoş gelen, gülümseyerek anılan”

“Bir varlığın doğallığı, saflığı ve özgünlüğünün içimizde bir haz uyandırmasıdır.”

“Güzellik insana hoş gelen, görünce mutlu eden, gözüne güzel görünen şeyler.”

“Güzellik, insanın gözüne hoş gelen bir şeye verdiği öznel terimdir.”

“Dış güzellik ve iç davranışlar. Tanımı her zaman değişken olan ve kişiden kişiye göre değişen, estetik zevk veren, insanda hoşnutluk duygusu uyandıran nesne, kişi veya kavramdır.”

“Güzellik, bir canlının, somut bir nesnenin veya soyut bir kavramın algısal bir haz duyumsatan; hoşnutluk veren hususiyetidir.”

“Manevi de olsa maddi de olsa öznel bir yapısı olan insanda hoş duygular uyandıran etken.”

“Gözümüze hoş ve etkileyici gözükene, baktığımızda tebessüm ettiren her türlü obje, canlı vs.”

Güzellik; “kalp temizliği” anlamına gelen cevapları veren öğrencilerin cümlelerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Güzellik kişinin kalbinin temizliğidir.”

“Ahlak, terbiye.”

“İnsanın karakteridir.

“İyi bir insan olabilmek karşısındaki insanların bir kalbi olduğunu unutmadan konuşan bir insan.”

“Güzellik deyince aklıma insanın kalbinin güzelliği geliyor.”

“Benim için iç güzellik çok önemlidir.”

“Güzellik mutluluk, sevme isteği uyandıran ve kendisine özendirilebilen her şeyin taşıdığı bir özelliktir. Manevi güzellik de olabilir ahlaklı olmak vs.”

“Güzellik, tıpkı bir bebeğin gülüşündeki samimiyet ve doğallık, bir annenin yavrusunu beslerken gösterdiği şefkat gibi içten ve eşsiz olmalıdır. Fiziki unsurlardan bağımsız hakiki ve özlülük içermelidir.

“Bence güzellik insanın iyi huylu iyi karakterli olmasıdır.”

“Kişiden kişiye değişen iyi olma özelliği.”

Güzellik; “görünüşteki mükemmellik, estetik” anlamına gelen cevapları veren öğrencilerin cümlelerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Estetik olarak göze çarpmak.”

“Güzellik, insanın çevresini duyuları ve anılarının süzgecinden geçirerek notlandırma uğraşısıdır.”

“İlk bakışta beğenilen bir şey. Mesela insan kavramında bir kız görürsün güzel dersin, neye dayanarak dersin toplumun belirlediği bir ölçüye göre güzel gözlü veya yakışıklı erkek gibi. Belki de bir insanı en mükemmel yapan şey güzellik.”

“Bakıldığında insanda bir daha bakma isteği uyandıran göze hitap eden şeyler.”

“Sözlük anlamında geçtiği üzere insana algısal bir haz duyumsatan şeylerdir. Bir insan için güzellik toplumumuzda belirli normlara uymak, belli beden ölçülerinde olmak altın orana uyum sağlamak.”

“Bence güzellik fizyolojik olarak bir nesnenin insan beynine ilgi çekici gelmesidir.”

Güzellik; “insanı mutlu eden her şey” anlamına gelen cevapları veren öğrencilerin cümlelerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Güzellik mutluluk verendir, bir anlığına da olsa insanı çirkinliklerden uzaklaştıran, zihni durgunlaştıran ve insanı tatmin edendir. İnsanın arzularının yansımasıdır.”

“Hem dış görünüş hem de iç olaylarının insanın canını sıkımasıdır.”

“İnsanı mutlu eden her şey.”

Bu cevapların dışında öğrencilerden güzelliği; “insanın kendini sevmesi” ve “kişide ilgi uyandıran her şey” olarak tanımlayanlar bulunmaktadır.

Bulgulardan yola çıkılarak lise öğrencilerinin yarısından fazlasının güzelliği tanımlarken somut gerçeklikten yararlandıkları söylenebilir. “Göze güzel görünen her şey”, “görünüştaki mükemmellik” ifadeleri güzelliğin fiziksel yönüne işaret etmektedir. “Kalp temizliği” ifadesi güzelliğin soyut yönünü vurgularken “kişinin kendini sevmesi” ifadesi hem somut hem soyut güzelliği vurgulamaktadır. Diğer tanımlardan sadece somut veya soyut güzellik yargısı çıkarmak güçtür.

Öğrencilerin çoğunlukla güzelliği estetik ile ilişkilendirmelerinin, görselliği ön planda tutan tanımlar yapmalarının, gelişimleri ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Ergenlik çağında kişinin dışarıdan nasıl görüldüğü önemlidir. Bu dönemde ergenin fiziksel ve davranışsal benlik tanımlarında başkalarını etkileyen ve sosyal ilişkilerde önemli olan fiziksel görüntü ve kişilik özellikleri öne çıkar (Hortaçsu, 2003). Bazı kızlar ve erkekler, boylarının kısa olmasından yakınırken bazıları kendilerini güzel ya da yakışıklı bulmayabilir (Gander ve Gardiner, 1993). Ergenlik, öğrencilerin fiziksel değişimler geçirdikleri bir dönem olmakla beraber soyut kavramların da edinildiği bir dönemdir. Değer yargıları, aile yapısı gibi farklılıklar da öğrencilerin güzelliğe yükledikleri soyut anlamı etkileyebilir.

Öğrencilerin güzellikle ilgili tanımlarından hareketle, divan edebiyatındaki güzellik tanımları ile öğrencilerin yanıtları arasında farklılık olduğu söylenebilir. Öğrencilerin yanıtlarında divan edebiyatındaki güzellik anlayışını yansıtan ifadeler az sayıdadır. Divan edebiyatındaki güzel, bütün güzel özellikleri üzerinde toplamıştır. Fiziksel özellikleri açısından mükemmeldir, estetik yönden kusuru yoktur. Bu sevgili tabiri caizse divan edebiyatında “en”lerle ifade bulmuştur (Şentürk, 2006: 349-390). Zaten idealize edilmiş bir güzel olduğu için çirkin görünmesi de beklenemez. Öğrencilerin güzeli göze güzel görünen, mükemmel, estetik olarak değerlendirmeleri, divan edebiyatındaki güzel tanımı ile örtüşmektedir. Öte yandan güzelliği; kalp temizliği, insanı mutlu eden her şey olarak tanımlayan öğrencilerin yanıtlarından hareketle divan edebiyatındaki güzelin özelliklerinin farklı olduğu söylenebilir: Divan edebiyatında “sultan” gibi olan sevgilinin binlerce âşığı vardır. Bu âşıklar onun kulu kölesidir ve onun mahallesini, eşğini mesken edinmişlerdir. Sevgili, çoğunlukla âşıklara eziyet ederek teveccühte, lütufta bulunan bir hükümdardır. Maşukun bu tavrına karşın âşık, sevgilinin eziyetinden yakınmaz; âh u feryat etse de bu eziyetin devamı sevgilinin ona itibar ettiğini gösterdiği için âşık için dilenen/istenen bir durumdur (Akün, 1994: 415-417; Okuyucu, 2015: 204-216). Öğrencilerin verdiği yanıtlarda, güzel olanın sevne eziyet etmemesi gibi tanımlar da yer almaktadır. Örneğin bir öğrenci güzeli, “Tıpkı bir bebeğin gülüşündeki samimiyet ve doğallık, bir annenin yavrusunu beslerken gösterdiği şefkat gibi içten ve eşsiz olmalıdır.” biçiminde ifade etmektedir. Dolayısıyla güzellik tanımının iki tarafta da somut olarak ifade edildiğinde benzeştiği; soyut olarak anlam yüklendiğinde ayrıştığı söylenebilir. Öğrenciler, güzelliği soyut biçimde tanımlarken hep iyi sıfatlar kullanmışlardır; divan edebiyatındaki güzeldede ise güzellik çoğunlukla zalimlikle, umursamazlıkla ilişkilendirilmiştir. Divan edebiyatındaki güzelin iyilikle örtüşmeyen davranışları öğrencilerin ifadeleriyle örtüşmese de bunun Divan edebiyatında beklenen bir durum olduğu ve bu durumdan yakınılmadığı görülmektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin “Güzel İnsanların Özellikleri” Sorusuna Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Güzel insan...	f	%
İnsanlara (canlılara) yardım eder.	21	23,8
Fiziksel bakımdan dikkat çeker.	26	29,5
Neşelidir, iyimserdir.	6	6,8
Saygılı, hoşgörülü, kibar, akıllıdır.	28	31,8

Kendi bedeninde rahattır.	2	2,2
Göreceli bir durumdur.	5	5,6
Toplam	88	100

Tablo 6'ya göre öğrencilerin “Güzel insanların özellikleri nedir?” sorusuna verdikleri cevaplarda “Saygılı, hoşgörülü, kibar, akıllıdır.” diyenlerin oranı %31,8 ile en yüksek orandır. “Fiziksel bakımdan dikkat çeker.” %29,5; “İnsanlara (canlılara) yardım eder.” %23,8; “Neşelidir, iyimserdir.” %6,8; “Göreceli bir durumdur.” %5,6; “Kendi bedeninde rahattır.” %2,2 oranı ile güzel insanların özelliklerini ifade ederken verilen diğer yanıtlardır. Bu gruplar kapsamında cevaplar veren öğrencilerin cümlelerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

“Kendisinden daha zayıf ve güçsüz olanlara iyi davranır. Egosunu ve gücünü onun üstünde tatmin etmez.”

“Maalesef güzellik algısı günümüzde herkes için aynı. Hokka burun, renkli göz, açık ten, sarı saç ve tabii ki ortalama kilonun altında kalmak yani zayıf olmak.”

“Küçük burun, ince dudak, güzel bakışlı, kısa kirpik.”

“Etrafa neşe ve pozitiflik saçmaları.

“Bulunduğu ortamda dikkat çeken, diğerlerinden iyi yönde ayrılan insan.”

“Kalp güzelliğinin dışı vurduğuna inanırım ben. Belki yüzüne, belki saçlarına, belki kokusuna, belki aurasına yansır. Düşündüğünüz, hissettiğiniz şeyler kalbinizi tazeler, gençleştirir, güzelleştirir. Tam anlamı ile fiziksel olduğuna inanmıyorum. Benim için söylediği sözler daha güzel yapar insanı.”

İnsanlar ondan nefret etmez ve gittiği ortamda sosyalleşmese bile diğerleri üstünde iyi bir izlenim bırakır.”

“Güzellik görecelidir bence herkes güzeldir ama herkese göre değil yani bana göre biri güzel olabilir diğerine göreyse değildir.”

“Kendi bedeninde rahat olan”

“Güzel insanın özellikleri samimi, dost canlısı ve iyi bir insan olmasıdır. Saygı ve sevgiyi önemsemeli ve haklara, adalete, eşitliğe ve çevreye duyarlı olmalı ve güzel ahlaklı olmalıdır.”

Bulgulardan yola çıkılarak öğrencilerin, güzel insanın özelliklerini tanımlarken soyut özelliklerden yararlandıkları söylenebilir. Fiziksel bakımdan dikkat çeken, kendi bedeninde rahat olan insanları güzel bulanlardan çok yardımsever, neşeli, hoşgörülü, kibar insanları güzel bulan öğrencilerin olması, güzel insanın özelliklerinde soyut niteliklerin daha fazla beğenildiğini göstermektedir. Ruhsal özellikleri öne çıkaran cevapların yüksek oluşu, öğrencilerin “güzel olan şey” ile “güzel insan” a farklı anlamlar yüklediklerini göstermektedir. Bu durum kendi içinde tutarlı görülmektedir. “Güzellik nedir?” sorusuna verilen yanıtlarda “göze güzel görünen her şey” dendiğinde güzel olarak nitelendirilen şey bir eşya, yapı vb. ile de maddeye büründürülmeye açıkken; “Güzel insanların özellikleri nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlarda soyut ve iyi özelliklere vurgu yapılması, güzelin somut bir kavram olarak farklı nitelendirilmesi farklı değerlendirildiğini göstermektedir. Öğrencilerin cevaplarının tamamı birlikte değerlendirildiğinde de ruhsal özelliklerin fiziksel özelliklerden fazla olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin güzel insanların özellikleri ile ilgili ifadelerinden hareketle, divan edebiyatındaki güzelin nitelikleri ile öğrencilerin yanıtları arasında farklılık olduğu söylenebilir. Öğrencilerin yanıtlarında divan edebiyatındaki güzel anlayışını yansıtan ifadeler yoktur. Divan edebiyatına konu olan sevginin özellikleri ile öğrencilerin bu araştırmaya cevap olarak verdikleri güzel insanın özellikleri birbirinden farklıdır. Öğrenciler, güzel insanın özelliklerini ifade ederken olumsuz ifade kullanmamışlardır. Aksine güzel insana olumlu nitelikler yüklemişlerdir. Divan edebiyatındaki güzel insanın özellikleri ifade edilirken çoğunlukla zalim, umursamaz ve aynı zamanda kırılğan biri tarif edilir. Fiziksel yönden kusursuz olarak ifade edilen güzel, ruhsal açıdan iyi nitelikler taşımaz. Öğrencilerin “Fiziksel bakımdan dikkat çeker.” yanıtlarından hareketle iki grup arasında güzel insanın özellikleri anlayışında kısmen benzerlik olduğu söylenebilir. Divan edebiyatındaki güzel de fiziksel bakımdan dikkat çeker; hatta eşsizdir. Ancak güzel bu özelliği ile gerçek biri değildir; makamı gökler katında, güzellikte bir benzeri olmayan, ulaşılmaz olduğu için âşığın hayaliyle yetindiği soyutlanmış bir tiptir (Kaplan, 1985). Bu açıdan ele alındığında öğrencilerin

yanıtlarında gerçek yaşamda güzel insana atfedilen iyilik özelliğinin ağır bastığı, Divan edebiyatındaki güzel insanın özelliklerine atfedilen kötü özelliklerin olmadığı söylenebilir.

Araştırmanın her iki bulgusu birlikte değerlendirildiğinde güzelliğin tanımının öğrencilere göre ve Divan edebiyatındaki karşılığına göre somut özellikler yönünden benzerlik gösterdiği güzel insanın özellikleri konusunda ise farklı olduğu söylenebilir.

SONUÇ

Bu çalışmada lise öğrencilerinin güzellik anlayışı ile divan edebiyatı geleneğindeki güzellik anlayışı karşılaştırılarak aralarındaki benzerlik ve farklılıklar ele alınmıştır. Araştırma sonucuna göre lise öğrencilerinin güzellik anlayışı ile Divan edebiyatındaki güzellik anlayışı arasında somut/fiziksel güzellik açısından benzerlik olduğu görülmüştür. Divan edebiyatında güzel, şahıslştırılan idealize bir varlıkken lise öğrencilerine göre göze güzel görünen her şeydir. Çalışmanın sonuçlarına göre, lise öğrencileri güzel insanın olumlu nitelikler taşıdığını düşünmektedir. Divan edebiyatına göre ise güzel insan olumsuz nitelikler taşımaktadır. Diğer taraftan öğrenciler Divan şiirindeki sevgili tipinin genel nitelikleri olan ağzının nokta, yanaklarının gül, kaşlarının yay, kirpiklerinin ok, belinin kıl gibi ince olmasını, günümüz güzellik algısından farklı olmadığı şeklinde yorumlayarak belirli kalıplar içine hapsedilmiş güzellik tanımından yakınmıştır. Bu anlayışa göre renkli göz, açık ten, sarı saç ve tabii ki ince bir beden ideal güzellik anlayışını yansıtmaktadır. Ayrıca, “Kendisinden daha zayıf ve güçsüz olanlara iyi davranır. Egosunu ve gücünü onun üstünde tatmin etmez.” şeklindeki cevap da saray istiaresindeki “sultan” imgesini hatırlatmaktadır.

Öğrencilere güzel kavramı üzerine genel düşünceleri sorularak alınan cevaplarla Divan edebiyatındaki güzel anlayışının karşılaştırıldığı bu çalışma, araştırma soruları çeşitlendirilerek ve derinleştirilerek öğrencilerin doğrudan Divan edebiyatındaki güzellik anlayışı ile kendilerinin güzellik anlayışı arasında karşılaştırma yapabilecekleri sorulardan hareketle değişik çalışmalara yol gösterebilir.

Yazarların Katkı Düzeyleri: Birinci yazar %60, ikinci yazar %40

Etik Komite Onayı: Çalışmanın etik kurul izni yoktur. Araştırma 2019 yılının Aralık ayında yapılmıştır.

Finansal Destek: Çalışmada finansal destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Çalışmada potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

- AKÜN, Ö. F. (1994), Divan Edebiyatı. *TDV İslam Ansiklopedisi* içinde, (Cilt 9, ss. 389-427), İstanbul: TDV Yayınları.
- BAĞCI, S. (2011), Sürete Âşık Olmanın Suretleri. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları, VI Mesnevi: Hikâyenin Şiiri* (Haz. Aynur, H., Çakır, M., Koncu, H. Kuru, S., Özyıldır, A. E.), s. 265-286, İstanbul: Turkuaz Yayınevi.
- GANDER, M.J. & GARDİNER H.W. (1993), *Çocuk ve Ergen Gelişimi*, B. Onur (Ed). Ankara: İmge Yayınevi.
- ORTAÇSU, N. (2003), *Çocuklukta İlişkiler: Ana Baba, Kardeş ve Arkadaşlar*, Ankara: İmge Kitabevi.
- KAPLAN, H. (2019), *Zîver ve Divanı*, İstanbul: DBY Yayınları.
- KAPLAN, M. (1985), *Tip Tahlilleri: Türk Edebiyatında Tipler*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- KARAKÖSE, S. (2010), Divan Şiiri Sevgili Tipindeki Abartıların Simgesel Boyutuna Birkaç Örnek, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(15): 176-187.
- KURNAZ, C. (2003), *Divan Dünyası*, Ankara: Bizim Büro Yayınları.
- MEB (2018), *Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı*, Ankara: MEB Yayınları.
- OKUYUCU, C. (2015), *Divan Edebiyatı Estetiği*, İstanbul: Kapı Yayınları.
- ŞAHİN, K. Ş. (2011), Sevgilinin Güzellik Unsurlarından Saç ve Saçın Âşık Üzerindeki Etkisi, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(3): 1851-1867.
- ŞENTÜRK, A. Â. (2006), Klâsik Türk Şiiri Estetiği (Ed. T. S. Halman) içinde, *Türk Edebiyatı Tarihi* (Cilt I, ss. 349-390), Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- USLU ÜSTTEN, A. (2006), Divan Edebiyatına Dair Eleştiriler ve Savunma Noktaları, Divan Edebiyatı Özel Sayısı, *Bilim ve Aklın Işığında Eğitim*, 7(77-78): 70-73.

VEYİS, F. ve KAYAR, A. (2019), 1992-2018 Yılları Arasında Uygulanan Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programlarında Divan Edebiyatının Yeri, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(2), 553-576.

YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2008), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınları.